

موسهفا هجری له کووبینهوهی سوسیال دموکراتهکانا:

خهبات و کوشی ئیمه ئهرا ئازاد کردن نیشتمان

سهردان سکریتیر گشتی له ناوهند ئۆلاف پالمه

رۆژ دووشه ممه ۲۱ یانه مه ۱۴۰۵، له سهرداوا ستر ئۆلاف پالنج له شار ئیستۆکۆلم، پینژدار کاک "موسهفا هجری" سکریتیر گشتی حزب دموکرات کوردستان ئێران وه هاوڕێیهتی چهند کهس له نهئدامهیل کومیتهئ گشتی سوئید و به پیرس به کیهتی لاوان دموکرات پوژههلات کوردسان- کومیتهئ سوئید سهردان نهو ناوهنده کرد و له لایان به پیرسهیل نهو ناوهندهوه وه گهرمی پیشوازی و فیل کرنا.

نهو دیداره له بائه خانهئ نهو ناوهنده که وه مأل سۆسیال دموکراتهکان سوئید وه ناواینگه پیکهات.

لهو دیدارها "ئۆسکار ئیترنوت" به پیرس نهو ناوهنده و خاتوو "سانا ئیلیاسۆن" نوێنه ناونهتهوهیی نهو ناوهنده و ژمارهیک له لاوان و چالاکهیل سوسیال دموکرات به شدار بیل.

ئۆسکار ئیترنوت و ئیپرای وه خهترهاتنکردن به پینژ سکریتیر گشتی حزب وهت: ئیمه له نیزیکهو تماشای رووداوهیل ئێران که بیل. حزب ئیوه و سۆسیال دموکراتهکان دهسه خوهیشگ به کترن.

کاک موسهفا و ئیپرای سپاس ئهرا به خساندن نهو دهرفته وهت: کۆمار ئیسلامی لهو شههیا له گشتیارنگه زهر قورس که فتهیه سهیل. فردهتی به پیرسهیل پله بهرز ههر له پیهی بانهو تا زوورم فهماندهیهیل ترهک نیزیامی و ئیئلاعاتی خۆئ له دهس داس.

بار گرانی سهرسورپهراوه ردهمان و هه نهجهت و هه وهجهیل تر زیان وه هۆ شههرو نا له مهردم ههیل چینه. برین ئیئینتیت بیهسه هۆ بریان په یوهنی خه لک له ناوخۆ وه گهرد کۆمه لگهئ ناودهولهتی. تهنیا نهوانهئ دهسان وه ئیئینتیت رهسئ که سهروه پینژیم. زهبروزنگ پینژیم ئهرا سهرد چالاکهیل سیاسی وه سهرد هاوکاریکردن وه گهرد ئیسراییل و فره ویناک بینههوات دوویای شه پهره سه ندییه.

پینژیم کۆمار ئیسلامی له ماوهئ نهو ناگرهیه سهیا هه ئیسه گانئ نهرا سهرد هه ریم کوردستان و هازه سیاسییهیل رۆژههلات درتیه وه بیل داس که بهسه هۆ شههید و زامدار بیل فره ژن و مندال و کۆشش که رهیل هازه کوردیهیل رۆژههلات. مهردم ئێران وه گشتی هه ئیسهیل سهرد پینژیم وه پیان خوشه.

کاک موسهفا پیکهاتن هاو په یمانی هازه سیاسییهکان کوردستان ئێران جورگامینگ وه چی له پیناوه به گکردن ئۆپوزیسیۆن کۆمار ئیسلام باس کرد و نامانجهکان نهو هاو په یمانیه جور پیکهاتن پینژیمینگ دیموکراتیک له ئێرانا که مهردم ئهرا خوهیان چاره نوویس خوهیان

کردیه گشت رینگ له وهردم مهردم بهستیه، ههر ئهرا په هه ئیسه دهیشته کی پینویسته. ههر نهو جوره چووی پینژیم سه دام حوسنیان ریمان.

کاک مستهفا له په یوهندی وه گهرد بیل وه ئالترناتیف ئهرا دوویای ریمان کۆمار ئیسلامی وهت: ئیمه له چوارچوهئ جوغرافیای دیاریکریای له ئێرانا چالاکیمن و سههم نهتهوهئ گهره ناو ئێرانیان و ناتوانین وه تنیا رینژیم برمینیم. کۆنگرهئ نهتهوهکان ئێران فیدرال دیریمین و له ئیسه یسه وه گهرد هازو که سایه تیهل ترهک ئێران سهرقال پیکهاتن ئالترناتیفینگ لهو جۆره بیل.

سانا ئیلیاسۆن له دوویایا وهت: ئیمه رینژ له خهبات ئیوه گریمین و خاس له وه ناگاداریمین که ئیوه به کیک له هازه ههره چالاک و شویندارهکان کوردسان و ئێرانیان.

سکریتیر گشتی حزب دیموکرات کوردستان ئێران، له وتووینینگ وهل روونامه "سوتینسا داگ بلادیئ" باس نهوه کرد ک ریم ئێران وهردو ریمان چید، وهلام جهخت کردو ک ئی پرۆسه وهخت خوهی تواد.

پینژدار مستهفا هجری سه بارهت وه باس په یوهندییهکان کۆشک سپی وهل حزب دیموکرات، نامازه وه نهوه کرد ک نتهه رین حزب له نهمریکا ههس و په یوهندییهکان وهردو مان، و فیل جهخت کردو: «نهوه ک له وتووینیهکان هاتیه وه مدوو دیپلوماتیک وه شارباوه مینید.»

کاک مستهفا سه بارهت وه نه گهری شه پ جهکداری وهت، ئینژنگه وهک رینکارینگ کردیه ئهرا رهسین رۆتور وه ناکام، تماشای شه پ جهکداری نهی کردیه و جهخت له سهرد جهمشت جه ماوهدی و سیاسی کرتهد.

به پینژ هجری سه بارهت وه بانان سیاسی ئێران و هه لئوئیت حزب دیموکرات بهرامبهر وه هه رزه گان تر ئۆپوزیسیۆن وهک رهزا په هلهوی وهت: «خه لک ئێران هه وه جهیان وه حکومتینگ تاکه که سی نوو نییه.» جهختیش کردو ک حزب دیموکرات و هاو په یمانه گان تهنیا پشٹیوانی له سیسته میگ فیدرالی کهن ک وه تیفاف نهتهوه جۆراوه جۆره گان ئێران ئهرا دیاریکردن چاره نوویس خوهیان پارترینا بوود.

وهدهس خوهیان دیاری بکهن و له وهردیا گشت تاکه گان کۆمه لگه به تابهتی ژنهیل وه مافهکان خوهیان بکهن، باس کرد. ئینژانگی نهرم و نیان و دۆست وه گهرد ولاتهیل ترهک ناوچه و جهان نهک رینژیمیک که پشٹیوانی له تیرۆرین بکات. له روانگی ئیمه وه فدرالی گونجاوترین بژاردهس.

کاک مستهفا له ولام پیرسینکا سه بارهت وه شیوهی هاوکاری نهو ناوهنده ئهرا دۆز رهوی کورد له رۆژههلات وهت: له سهردادا ولاتهیل رۆژاوی وه نهرمی هه لئوئیت وه گهرد نهو رینژیمه کردنه، بهلام میژوو دهرنخست که کۆمار ئیسلامی ئالوگۆر وه سهریا نههاتیه. چونکه رینژیمیک ئیدئولۆژیک ئالوگۆر وه سهریا نایهت. ئیمه پیمانوا به که ولاتهیل رۆژاوی پینویسته هویر له گۆرینی رینژیم بکه نهو.

سه بارهت وه جیاوازی له بۆچوون ولاتان ئوروپایی و ولاته یه کگرتووهکان نهمریکا له مه پ شه پ به دزی ئێران به پینژ سکریتیر گشتی وهت: ئێران وه قازانج خوهئ که لک له ناته بایهیهکان نیوان نهمریکا و ئوروپا وه رگرده. پیمانوا به که ناوهند ئۆلاف پالنج توان کار له سهرد سیاست دهرهوهئ حکومت سوید بکات. توانی هاوکاری نهو ژن و مناله بیل بوون که وه هۆئ مووشهک و درقینارانه وه ناواره بیلنه و فره له بارودۆخیک ناخوهشا نهژین. هاوکاریک ترهک نهوهسه که بتوانیم به شیک لهو بانه ماله یله جورو په نابهر وه رگره یه و له باری سیاسییه وه کره یه سه بارهت وه نهو هه ئیسه یل کۆمار ئیسلامی هه لئوئیت بوودن.

له به شیک لهی چاوپیکه فتهنیا کاک مستهفا سه بارهت به لایه نگره یل پینژیم و نهوهئ که نایا شه پ بیهسه هۆکارینگ ئهرا دویر که فتهنوه یان له پینژیم وهت: پینژیم گشت نیمکاناینگ ئهرا نهوان ترخان کردیه و ههر ئهرا په ییش تا ئیسه وهو قهناعهت نه رهسینه که له پینژیم دویر بکه فتهو. نهرا نهوهئ پینژیمه دیکتاتوریهکان بکه فته زرای پینویسته مهردم وه شیوهیک وهردو لای بانه سهرد شه قام، بهلام وه له وه رچه و گکردن نهو توندوتیزهیل پینژیم که له وه روانور خوهینشان دهریل

پۆیستی و سیان دژی سێداره و پالپشتی له گیان به‌ندکریایه‌ل سیاسی!

دەرەوه‌ی وڵات، ئەڕای له‌قاو داین ئی کاره‌ساته، چالاک‌تره‌و بوون. پالپشتی له‌ به‌ندکریایه‌ل سیاسی و وسیاین له‌ وه‌ر‌پاوه‌ر سێداره، نه‌ته‌نیا به‌پر‌سیاری ئه‌خلاقه‌که، به‌لکوه‌ هه‌نگاو هه‌لگه‌ر‌نێگ پۆیسته‌ ئه‌ڕای پارازن رۆاله‌ت و کرامه‌ت نئسانی و پێشگیری کردن له‌ سه‌رکوت، بگه‌ر‌بوو وه‌ تون‌پۆزی ده‌وله‌ته. نه‌زموون وڵاته‌یل تره‌ک و تاقیکردن خوه‌مان، نه‌وه‌ نیشان مه‌ده‌ید که خوشار ناوخوه‌ی و نێونه‌ته‌وه‌ی، فره‌جار مه‌تۆنێد پێشگیری له‌ جیوه‌جی کردن هوکم سێداره بکه‌ید و بووده‌ هوکار خاستریوه‌ن هه‌لومه‌رح و په‌وشت ناو به‌ندخان‌گان.

کوم و کۆمه‌له‌ نێونه‌ته‌وه‌یبه‌گانه، سه‌ندیکا و یه‌که‌یته‌ کرێکاری و پێشه‌یبه‌گانه، مه‌رزینگه‌یل و رێخه‌راوه‌یل ژنه‌یل، ناخا‌ه‌یل و لاوان، خوه‌نده‌وانه‌یل و هه‌روه‌ها گه‌شت لایه‌نگه‌ریله‌ ماف مرۆف، مه‌تۆن له‌یباره‌ کرده‌وه‌و چالاکی هاوانه‌نگ وه‌گه‌رد یه‌کتر وه‌ر‌په‌وه‌ بوون. مه‌تۆن داوائ هه‌ناردن ده‌سه‌یل و لێژنه‌یل نێونه‌ته‌وه‌ی ئه‌ڕای سه‌ردان زندانه‌یل بکه‌ن. مه‌تۆن داوا بکه‌ن که ده‌وله‌ته‌یل خوشار دیپلوماتیک بخره‌نه‌ سه‌ر ئێران، داوائ بایکوت به‌پر‌سه‌یل و کاروه‌ده‌سه‌یل رێژیم بکه‌ن. هه‌روا مه‌تۆن پارێزگاری له‌ بنه‌مه‌اله‌ی به‌ندکریایه‌ل سیاسی بکه‌ن. مه‌تۆن وه‌ نۆساین به‌تایه‌یه‌ و راپورته‌ له‌ سه‌ر کاره‌سات ناو زندانه‌یل، بوونه‌ هوکار که‌مبۆنه‌وه‌ی خوشار و زوور ده‌رفی و له‌شی له‌سه‌ر زندانه‌یل سیاسی و نه‌و که‌سه‌یلێتر که له‌ سه‌ر بزوتنه‌وه‌ ناره‌زایه‌تیبه‌گانه‌گه‌ر‌بانه‌س.

له‌ کۆتاییدا با‌یه‌س پا له‌سه‌ر نه‌وه‌ بێهه‌نگه‌ز که پالپشتی له‌ زندانه‌یل سیاسی و دژایه‌تی وه‌گه‌رد سێداره، به‌شێگ له‌ به‌پر‌سه‌یبه‌تی گه‌شتی نێمه‌ بوود. له‌هه‌نێگ که زورم زندانه‌یل نه‌مه‌تۆن ده‌نگ وێژان وه‌ ده‌روه‌ بگه‌یتن، گه‌شتمان پاملیم بۆمه‌ ده‌نگ ئه‌وان هه‌نایگ ده‌س له‌ سێداره و نه‌شه‌کجه‌ تا له‌ زندانه‌یل نه‌کیشیید و زندانه‌یل سیاسی نازاد نه‌کرین، با‌یه‌س کار و هه‌ول و تێکۆشان نێمه‌ له‌یباره‌وا به‌رده‌وام بوود. پارازن رۆمه‌ت و کرامه‌ت نئسانی و ماف و نازادیبه‌ بنه‌ره‌تیبه‌گانه‌ مروف، نه‌رکێکه که نه‌مه‌ود له‌ هۆج هه‌لومه‌رحجێگ له‌ ویر وژمان بویمه‌نا.

و زوور خستن وه‌ سه‌ر بنه‌مه‌اله‌ی زندانیان و له‌به‌ندکریایه‌یل، هه‌ر‌په‌شه‌ وه‌ خه‌وه‌رناره‌یل، په‌یامه‌سه‌نیل و چالاکه‌یل سیاسی و شارستانی، وه‌ نیشانه‌ی تون‌پۆن سیاسه‌ت نه‌منیه‌تی هه‌روا ده‌ره‌تان و فه‌زای سه‌رکوت و بگه‌ر‌بوو دیاری مه‌کرن.

ئێ کاره‌ساته‌ له‌ کوردستان فره‌ به‌ریلاوتر و زاقته. رێژیم به‌رده‌وام و وه‌چر کوردستان ئراق وه‌ مۆشه‌ک و درۆن مه‌کوئید. که‌مه‌یل پارتیه‌یل سیاسی رۆژه‌لات کوردستان وه‌ ناو باشور کوردستان، له‌به‌ر مۆشه‌ک مه‌دریبه‌ن. هه‌ر له‌ی بونه‌وا تا ئیسه‌ کورده‌یل فره‌یگ ئاواره‌ بوته‌ و برێگێژ شه‌هید و بریندار بوته، که له‌ ناویان ژن و مناڵێ هه‌س. ئیه‌ پا‌ولاکردن یاسا و داته‌ک وه‌ ئورف نێونه‌ته‌وه‌یبه‌.

هاوکات وه‌گه‌رد ئیه، هه‌واله‌یل پر وه‌ نگه‌رائی له‌ سه‌ر بارودوخ ناو زندانه‌گان بلآو بووده‌وا. هه‌لومه‌رح ژبان و گه‌زهران له‌ ناو زندانه‌یل وه‌گه‌رد لایکه‌م ئستاندارده‌ جه‌هانیه‌گان و پرده‌سه‌یل ماف مرۆف نه‌مه‌گه‌نێد. به‌ندکراوه‌یل له‌ وئاخه‌یل و هۆله‌یل ناته‌ندروسه‌ت، پرۆچر و بێنمکاناته‌ گه‌رمه‌درن.

له‌ خه‌مه‌نگه‌زاریه‌ ده‌رمانی و ته‌ننازایه‌گانه‌ بێهه‌شن. هه‌نه‌ ژێر خوشار ده‌رفی و له‌شیدیدا. نه‌شه‌کجه‌ و نازار مه‌درن. ده‌سیان وه‌ پارێزه‌ر برینه‌. ئه‌ڕای ماوه‌یگ دۆرو درێژ مه‌خرنه‌ ژێر ئسمتاق، پرسجو و لێرسین. وه‌ بنه‌مه‌اله‌یلێان هه‌ر‌په‌شه‌ که‌ن و ئه‌ڕای جی و شوون نادیار جیوه‌جی مه‌کرن.

له‌ پال ئیانه‌دا، رێژیم هه‌لامه‌ت و شه‌پۆل تازیه‌گ له‌ گردن، رفاندن، راوکردن و توفان خسته‌یه‌سه‌رێ.

چالاکه‌یل ژینگه، چالاکه‌یل شارستانی، کارگه‌ری، خوه‌نده‌وانی، ماموستایل و گه‌شت نه‌و که‌سه‌یله‌ که پالپشتی وه‌ ماف و نازادیبه‌یل مرۆف مه‌کرن، وه‌ کومه‌ل گه‌ریه‌ن و په‌وانه‌ی به‌ندخانیه‌یل گردنگه‌یل مه‌کرن. ئیه‌ نیشانه‌ی ئیسه‌ که ئی سه‌رکوته‌ ته‌نیا چالاکه‌یل سیاسی نه‌مه‌گه‌ر‌ده‌وه‌ر، به‌لکوه‌ بر فره‌یگ له‌ چالاکه‌یل شارستانی، کاروێشه‌ی و سه‌ندیکا‌ی مه‌گه‌ر‌ده‌وه‌ر.

له‌ ناوا هه‌لومه‌رحجیه‌گو، پۆیسته‌ کۆمه‌لگه‌ی شارستانی، کوم و کومه‌لگه‌گان لایه‌نگر ماف مروف و بیروپرای گه‌شتی ناوخوه‌ی و

نیزا هیام لاجانی

وه‌ر‌گیران: ویریا له‌ک

له‌ی هه‌فته‌ و مانگه‌یل دژادا، بارودوخ مافه‌یل مه‌وف له‌ ئێران، هه‌ر‌چێگ وه‌ره‌و پێش مه‌چوو، فره‌تر بووده‌ جی نگه‌رائی. خه‌وه‌ر و هه‌واله‌یل وڵات ئیه‌ خه‌نه‌ ده‌یشت که په‌وت سێداره و وه‌ سێداره داین به‌ندکریایه‌یل و زندانه‌یل، تون و خێرا کریاس.

ژماره‌یگ فره‌ له‌ به‌ندکریایه‌یل و ده‌سه‌سه‌رکریایه‌یل جه‌مشته‌یل نازایه‌تی مه‌ردم، وه‌گه‌رد هه‌ر‌په‌شه‌ی راسکانی، زۆوه‌رۆ و جیوه‌جی سێداره وه‌ره‌ورۆ بۆنه‌س.

ئێ مه‌ترسیه‌ نه‌ک هه‌م سه‌باره‌ت وه‌ نه‌و که‌سه‌یله‌سه‌ که وه‌ هوکار نازایه‌تیبه‌یل ئی زۆره‌یه‌ گه‌ریانه‌س، به‌لکوه‌ نه‌و زندانه‌یل و به‌ندکریایه‌یلێزه مه‌گه‌ر‌ده‌وه‌ر که سه‌له‌یل فره‌یگه‌ وه‌ تاوان سیاسی وه‌به‌ند دریانه‌س و کریانه‌سه‌ زندانه‌و.

ئیه‌سه‌ دژای ماوه‌یگ دۆرودرێژ شونگومی و بێخه‌وه‌ری، ده‌زگای قه‌زایی و دادوه‌ری رێژیم هوکم مه‌یده‌پیان و سه‌زای قورس ئه‌ر‌پایان برێده‌وا.

دژای راگه‌یانه‌ن ناگه‌به‌س له‌ ناویه‌ی ئه‌مریکا و کۆمار ئسلاسی، چاوه‌روان کریاد که ده‌ره‌تان و فه‌زای نه‌منیه‌تی ئێران، وه‌تایه‌وته‌ وه‌ کوردستان که‌مه‌تر بووده‌وا. به‌لام گه‌شت به‌لگه‌یل نیشان ده‌ن که سه‌رکوت و خوشار و بگه‌ر‌بوو نه‌ک هه‌ر که‌م نه‌وه‌، به‌لکوه‌ له‌ سه‌رتاسه‌ری ئێران وه‌ له‌ تایه‌وتی له‌ برێگ ناوچه‌ فره‌ترێژ بۆه. گردن و راوکردن خه‌لک، دانایین پرسکه‌ له‌ خیاوان و شه‌قام و شوونه‌گه‌شتیه‌گان، بره‌نه‌وه‌ی هوکم قه‌زایی قورس ئه‌ر‌پای گه‌ریایه‌گان، چاودێری و سه‌ره‌جه‌ی پولیس وه‌ سه‌ر هه‌رجور چالاکی شارستانی، داخستن ئینترنێت سه‌لمان ته‌ریکی دیجیتالی له‌سه‌ر مه‌ردم، خوشار

موسه‌فا هێجری:

رێژیم ئێران وه‌ره‌و ر‌میان چید

سکرته‌ر گه‌شتی حزب دیموکرات کوردستان ئێران، له‌ وتووێژێگ وه‌ل رۆژنامه «سۆنسه‌کا داگ‌بلادیت» باس نه‌وه‌ کرد که رێژیم ئێران وه‌ره‌و ر‌میان چید، وه‌لام جه‌خت کرده‌و که ئی پرۆسه‌ وه‌خت خوه‌ی تواد. رێژدار مسته‌فا هجری سه‌باره‌ت وه‌ باس په‌یوه‌ندیبه‌گانه‌ کۆشه‌کی سه‌ی وه‌ل حزب دیموکرات، ناماژه‌ وه‌ نه‌وه‌ کرد که نۆنه‌رێ حزب له‌ ئه‌مریکا هه‌س و په‌یوه‌ندیبه‌گانه‌ وه‌ره‌دوه‌وامن، وه‌لی جه‌خت کرده‌و: «نه‌وه‌ ک له‌ وتووێژه‌گان هاتیه‌یه‌ وه‌ مندو دیپلوماتیک وه‌ شاریاوه‌ مینید.»

کاک مسته‌فا سه‌باره‌ت وه‌ نه‌گه‌ری شه‌ر چه‌کداری وه‌ت، ئێرنگه‌ وه‌ک رێکارێگ کرده‌ی ئه‌ر‌په‌ر‌ه‌سین زۆتر وه‌ ناکام، تماشای شه‌ر چه‌کداری نیه‌کرێد و جه‌خت له‌سه‌ر جه‌مشه‌ت جه‌ماوه‌ری و سیاسی کرێد.

به‌رێژ هێجری سه‌باره‌ت وه‌ بانان سیاسی ئێران و هه‌لئۆبسته‌ حزب دیموکرات به‌رامبه‌ر وه‌ هێزه‌گان تر ئۆپۆزیسیۆن وه‌ک ر‌ه‌زا په‌هله‌وی وه‌ت: «خه‌لک ئێران هه‌وه‌جه‌یان وه‌ حکومه‌تیگ تا که‌سه‌ی نوو نییه.» جه‌ختیش کرده‌و که حزب دیموکرات و هاوپه‌یمانه‌گان ته‌نیا پشتیوانی له‌ سیسته‌میگ فیدرائی که‌ن که وه‌تیماف نه‌ته‌وه‌ جۆراوجۆره‌گان ئێران ئه‌را دیاریکردنچاره‌نۆس خوه‌یان پارێزراو بوود.

شان‌دیک بالائی "هاک-پار" سه‌ردان حیزب دیموکرات کرد

رۆژ سێشه‌مه، شان‌دیک بالائی پارت ماف و نازادیبه‌گان (HAK-PAR) وه‌ مه‌به‌سه‌ت په‌ره‌پێدان په‌یوه‌ندیبه‌ سیاسیبه‌گان، سه‌ردان حزب دیموکرات کوردستان ئێران کرد. شان‌د پارت ماف و نازادیبه‌گان به‌ سه‌رپه‌رستی به‌رێژ "جه‌عفر سه‌تێر" جیگری گه‌شتی و به‌پر‌سی په‌یوه‌ندیبه‌گانه‌ ده‌روه‌ی هاکیار له‌لایه‌ن هه‌یه‌تیگ حزب دیموکرات وه‌ سه‌رپه‌رستی کاک مسته‌فا مه‌ولوودی جیگر سکرته‌ر گه‌شتی حزب دیموکرات کوردستان ئێرانه‌و پێشوازی وه‌لێکریا. له‌و دیداره‌ وه‌گه‌رد جه‌ختکردن له‌سه‌ر په‌یوه‌ندیبه‌ میژوویی و دۆسته‌نه‌کان نێوان هه‌ردوو لایه‌ن، دووبایی گۆر‌انکاریبه‌کان و دۆخ سیاسی کوردستان له‌ هه‌ر چوار پارچه‌ و ناوچه‌که به‌ وردی تاوتوی کرا. له‌ کۆتایی کۆبوونه‌وه‌که‌دا، هه‌ردوو لایه‌ن جه‌ختیان له‌سه‌ر پۆیستی هه‌ماهه‌نگی و هاوکاری زیاتر نێوان لایه‌نه‌ سیاسیبه‌گان کوردستان، وه‌ مه‌به‌سه‌ت رۆیه‌په‌ر‌بوونه‌وه‌ی نه‌گه‌ر و گۆر‌انکاریبه‌یل و پاراستن مافه‌ ر‌ه‌واکان نه‌ته‌وه‌ی کورد کرد.

نورپینگ وه قه‌یران خودکوشی له کرماشان

ده‌رووناسی ره‌نج له جه‌ماوهر، جه‌مناسی پۆترکیان و پرخنه له وه‌یه‌که‌هاتی ده‌سه‌لات

کۆمه‌لگا و جه‌ماوهره. کۆمه‌لگایک که هه‌میده کۆمه‌لایه‌تیه‌که‌ی فه‌رسووده بیه‌ و وه‌رجه‌وه‌ی که له کۆچه و کۆلانی بره‌میه‌ی، له زه‌ین و پۆخ مه‌رده‌مه‌که‌ی ته‌ره‌ک خوه‌ی، وه‌ رهنه‌گ مه‌ترسیدارترین چرکه‌ نه‌پای هه‌ر کۆمه‌لگایک نه‌ وه‌خته بوو که مه‌ردم له جیاتی تووره‌ی له‌وه‌ر شه‌که‌تی نه‌پای نان شه‌و دی وه‌خت نه‌که‌ن هۆز له ماف و که‌رامه‌ت نهنسانی خوه‌یان بکه‌ن. نایین و نایدولۆژی، که‌لتور و داب و دزایه‌تی ماف ژنان، هاوسه‌رگه‌ری منالان و هه‌زاران مدووی جووراوجور که وه‌گه‌رد کێشه‌یل حکومه‌تی و هتد به‌که‌و گرن و بوونه مدووی دا‌پران ره‌وان له ژبان.

قسه‌ی ناخ‌

وه‌ختی خودکوشی له ناو کۆمه‌لگایک وه‌رده‌وام دوواره بووده و کێشه‌گه‌ ته‌نیا دووخ ده‌روونی تاکه‌گان نییه؛ نیشانه‌ی قه‌یران ده‌سلات حکومه‌تی و قه‌یران کۆمه‌لایه‌تی و شکسته پیکه‌اته‌گان ژبانه.

سه‌رچاوه‌کان:

راپورته له‌سه‌ر "ئه‌تله‌س خودکوشی" و بارودووخ خوکوشته له کرماشان

hengaw.net

kurdpa.net

amnesty.org

hrw.org

.... Durkheim, Émile – Suicide

Bandura, Albert – Self-Efficacy Theory

Seligman, Martin – Learned Helplessness

Herman, Judith – Trauma and Recovery

و هه‌ژاری و زه‌لیلی کۆمه‌لایه‌تی و نه‌یاشته ناسووی دوا‌پوور ژبه‌ی، قه‌یرانه‌گه‌ ته‌نیا له ئابووری و ماددی رهنه‌گ نه‌یده‌و و چووده ناو ئۆترخانیه‌یل ده‌روونی مرۆف.

به‌کچ له تائترین لایه‌نه‌یل ئۆ قه‌یرانه دووخ زندانیه‌یل سیاسی و مه‌ده‌نییه له شوون نازادکردنیان. ژماره‌ی فره‌یگ له راپورته‌یل رێکخواره‌یل خه‌وه‌ری کورد و ئۆده‌وله‌تییه‌گان و هه‌ ئیجوه رێکخواره‌یل ماف مرووف نامژه وه فشار ده‌روونی توند، Complex PTSD ئالۆز، دا‌پمان ده‌روونی و ته‌نانه‌ت خودکوشته فره‌یگ له زندانیه‌یل سیاسی دۆای نازادکردنیان کردنه. که‌سه‌ک چهن مانگ یا چهن سال تۆش بازجووی و هه‌ره‌شه و زه‌لیلکردن و ده‌سه‌سه‌ری، گۆشه‌گه‌ری و ناتهنی بوو، مه‌رج نییه له بازته‌ی دله‌پاوکی و ماندووته‌ی ده‌روونی رنکار بوو، ته‌نانه‌ت له شوون نازادکردنییه‌ی.

کۆمه‌لگایک که مه‌ردمی وه‌رده‌وام له ژیر فشار و هه‌ژاری و سه‌رکوت و ناهمیدی و په‌نج بیه‌وه‌ری و مانویه‌تی ده‌روون گله‌خواردنه، دێر یا زۆ وه‌ل فره‌بۆن خه‌مووکی و ئعتیاد و تنوتیژی و خود له‌ناو‌بردن رۆوه‌رۆ بوود. هۆج کۆمه‌لگایک ته‌نیا وه‌ گه‌شه‌ی رۆوه‌ک‌ه‌ش یا کونترۆل نامار قه‌یران خاس نییه؛ بانتر له گه‌شتییه‌ی نیاز وه ناسایش ده‌روونی و که‌رامه‌ت نهنسانی دیری و داشته‌ن هه‌مید و نه‌گه‌ری به‌شداریکردن له چاره‌نۆس، خوه‌ی له خاله‌یل سه‌ره‌کی سه‌لامه‌ت ره‌وانه. فره‌یگ له وه‌که‌سه‌نه‌ی که فکر وه خودکوشی که‌ن مه‌رج نییه بتوان بمرن؛ نه‌وان هانه شوون فه‌رامووشی و کۆتایی هاوردن وه نازاره‌یلیان. ئیه‌ خال موه‌میگه‌ که فره‌جار له جوورینه‌یل فه‌رمی چا‌پووشی کیه‌ی.

له نووپین من خودکوشی له کرماشان و ئیلام و ناوچه‌یلتر کوردستان قه‌یران پزیشکی یا که‌سه‌ی نییه؛ جامه‌ک دووخ ده‌روونی

مرووف، هاوباز شی بکه‌یمه‌وه، وه‌گه‌رد کێشه‌ی ئالۆز و فره‌ چین و زانستی رۆوه‌رۆ بیه‌ن که نه‌یه‌ود وه قه‌یران تاکه‌که‌سه‌ی ناو بوویه‌د.

له ده‌رووناسی تیوری "خودکارایی"ی ئه‌لبی‌رت باندوورا باس له‌وه‌ که‌پد ک وه‌ختی مرۆف هه‌سته که‌پد ک ماوه‌ی فره‌یگ توانای کونترۆل چاره‌نۆس خوه‌ی نه‌یری، ورده‌ ورده پاسیف و بیه‌وا بوود و چووده حاله‌ت خه‌مووکی و مانیه‌بۆن ده‌روونی. هه‌ره‌یجور تیوری "بیده‌سه‌لاتی فه‌زیووی" مارتن سێلیگمان نیشان ده‌ی که نه‌زموون وه‌رده‌وام شکسته و زه‌لیل بۆن و ناسه‌قامگه‌ری و نه‌وون نه‌گه‌ری گۆرانکاری تۆهنج مرۆف وه‌روه خه‌مووکی دێر‌خایه‌ن و په‌فتاره‌یل خود ویرانکه‌ر بوویه‌د. نه‌مانگ قه‌یران خودکوشته له کوردستان ته‌نیا وه‌ یه‌ک تیوری باس نه‌که‌ریه‌ی.

له‌په‌ر وه‌گه‌رد تووپک له هوکاره‌یل تیکه‌لۆ وه‌رابوهریم:

تراوما‌ی نیو نه‌وه‌یی شه‌ر، هه‌ژاری دێر‌خایه‌ن و بیکاری، پۆترکیان ناسایش ئابووری، قه‌یران ناسنامه و ئه‌سساس ناهمیدی له دوا‌پوور، کووچ و دابه‌ش بۆن خێزان و بنه‌ماله، ئعتیاد و توندوتیژی خێزانی و دا‌پران ئیژنۆای کومه‌لایه‌تی، فشاره‌یل که‌لتووری و جینده‌ری، لاوازی ده‌سه‌سان و هه‌ خه‌مه‌ته‌یل سه‌لامه‌ت ره‌وان و هه‌سته درێژه‌دار بیده‌سه‌لاتی له وه‌رابوهر دووخه‌یل سیاسی و ئابووری.

وه پای مینه‌مه‌نیه‌یلگ که له ساله‌یل وه‌رین بلاوکریایه، پارترگه‌یل خوارووی رۆژه‌لات وه تابه‌وت ئیلام و کرماشان له ماوه‌ی په‌نژ سال وه‌رین له پیز به‌رزترین پێژه‌ی خودکوشته له ئێران مه‌ننه‌سه‌و. ئی درێژه‌دان وه قه‌یرانه یه‌ ده‌رخه‌ی ک مه‌سه‌له‌گه‌ ته‌نیا "تراوما‌ی جه‌نگ" نییه؛ ئیجه‌ وه‌ل جووریک له "زه‌بر و زه‌نگ وه‌رده‌وام" رۆاو‌رۆمین؛ زامینگ که هۆج وه‌خت شانسیگ نه‌پای سارنژ و چاره‌سه‌ری نه‌یاشتییه. جه‌ماوه‌ریگ که نیم سه‌ده له حاله‌ت "به‌قا" بیه‌ی ورده‌ ورده توانای ده‌رونی ژپین و وه‌ی زه‌نی له‌ده‌سه‌ ده‌ی. له‌ی جوور هه‌لومه‌ره‌جیه‌گ خودکوشی بریار تاکه‌که‌سه‌ی نییه؛ فره‌جار ناخ‌ نیشانه‌ی بیده‌نگ شکسته هیوای کۆمه‌لایه‌تییه.

له لایه‌گتر پیرس ته‌ندروستی ده‌روونی له فیه‌شته حاله‌ته‌یل بیه‌سه‌ قوربانی روانه‌گی ئه‌منی و سیاسه‌تگوزاره‌یل کوله‌خت. له حالیک ک قه‌یرانه‌یل ده‌روونی ته‌نیا وه نامار و دروشم و کرده‌وه‌ی پۆلیسی و کلینیکی چاره‌سه‌ر نه‌یه‌ن. وه‌ختی جه‌وانیک سالانگ و بیکاری

د. ناولیسا رزایی

وه پێی وتاره‌یل وه‌په‌وه‌به‌ر گه‌شتی به‌زیستی پارترگای کرماشان و راپۆرتیه‌یل و لاکریایگ له باره‌ی ناماده‌کردن "ئه‌تله‌س خودکوشی"، کرماشان جاریکتر له ریزه‌ن مه‌ترسیدارترین پارترگای ئێران ناو‌بریا‌س.

ئیه‌ نیشانه‌ی قوئی قه‌یران ته‌ندروستی ده‌روونی و شه‌که‌تی جه‌ماوهر و ته‌پکه‌ی تراوما و زه‌بر و زه‌نگه‌ له جوگرافیا‌ی رۆژه‌لات کوردستان. سالانگ شیکاری فه‌رمی خودکوشی له ناوچه‌یل جه‌نگاوی نامازه وه ئه‌ختلال ئیسترس شوون کاره‌سات (PTSD) که‌پد، که له نه‌ج‌ام شه‌ر ئێران و عه‌راق سه‌ره‌له‌ده‌ی.

بێگومان شه‌ر هه‌شت ساله کارگه‌ری وێرانکه‌ری له‌سه‌ر ده‌روون جه‌ماوهر و نه‌وه‌یل به‌شداربو له شه‌ر وه‌جیه‌په‌شته؛ نه‌وه‌یه‌ک ک بۆردومان و ئاواره‌بۆن و مردن و نانه‌می و هه‌ژاری و له‌ده‌سه‌دان نه‌زموون کرد و به‌ش فره‌یگ له منائی و جه‌وانی خوه‌ی له حاله‌ت به‌قا و مانه‌وه‌ داده‌سه‌ر. نه‌مانگ ئیسه‌ نزیکه‌ی چوار ده‌یه‌س ک وه فه‌رمی نه‌و شه‌ر ناخ‌ری هاتیه. نه‌گه‌ر پارترگایلیگ چۆ ئیلام، کرماشان و ورم‌ن وه‌رده‌وام بوون له پێشه‌نکی پێژه‌ی خودکوشی و فره‌ زبانی جه‌ماوه‌ری، ئایا قابله‌گ چشتی ته‌نیا بجه‌یمه‌ بازته‌ی PTSD جه‌نگ؟

جواوه‌گه له نووپین ده‌رووناسی کۆمه‌لایه‌تی و کۆمه‌لناسی و مینه‌مه‌نیه‌یل زه‌بره‌وه، نه‌خێره. زه‌بر و زه‌نگ (تراوما) وه‌ختیگ بووده زام دێر‌خایه‌ن و ناونه‌وه‌یی که نامار‌زیه‌یل ده‌رمانی و ئابووری و ده‌روونی وه‌جه‌م و له جه‌ماوهر وه‌ده‌سه نه‌که‌فید. کۆمه‌لگایک ک وه‌رده‌وامه له وه‌رابوهری وه‌گه‌رد هه‌ژاری دێر‌خایه‌ن، بیکاری، بێگه‌شه‌یی، کوچ زووره‌ملانه، دۆچاوه‌کی، هه‌لاواری، فشاره‌یل نه‌منیه‌تی، قه‌یران ناسنامه و... دۆای شه‌ر، وه کرده‌وه هه‌رگز له باری ناسایی ده‌رنیه‌چو. نه‌گه‌ر مدووی خودکوشی له کرماشان و کێشه‌یل کومه‌لایه‌تیتر له شان سیاسه‌ت پاو‌انخوازانه و ئابووری دا‌پمیا‌ی و ناوه‌نگه‌را‌ی و فشاره‌یل نایدیولۆژی و دووخ ده‌روونی

کوردستان جوگرافیای به‌شکریای و شوناسیک پایدار

کوردستان به‌کیک له
 پیچیده‌ترین هاوکات
 گرینگ‌ترین ناوچه‌س له
 رۆژه‌لات ناوه‌راسه.
 نیشتمانیک هه‌رچه‌ن
 له ره‌واله‌ت له‌به‌ین
 چه‌ند ولات "مه‌شروع/
 ره‌وا" نه‌ندام له پێکخراو
 نه‌ته‌وه‌یه‌ کگرتگه‌کان،
 له‌توکوت بیه‌که، وه‌لێ

جهمال جوانمیری

له‌ بوار دپۆک هاوبه‌ش، فه‌ره‌هنگ، شوناس خاوان
 په‌یوه‌ندی قوڵ پایداره. پرس کوردستان نه‌ته‌نیا
 به‌ک باوه‌ت ئێتیکه‌ی له‌ ناوچه‌که‌ نییه، به‌لکو به‌به‌ش
 گرینگ و پێشه‌یه‌یه‌ له‌ گورپانکاری سیاسی، نه‌منی
 کومه‌له‌یه‌تیه‌یه‌کان ناو رۆژه‌لاتناوه‌راسه. کورد، وه‌گه‌ر
 نه‌وه‌یک له‌ بار پێژیه‌ی چه‌شمه‌ت ده‌یان ملیونییه،
 گه‌ورترین نه‌ته‌وه‌ی بێ ده‌وله‌ت سه‌روه‌خو له‌ جه‌هان
 ژمارده‌ کریه‌د، وه‌لێ له‌ ئی چه‌ن سال ناخرا وه‌ک بازیگه‌ر
 بێ ده‌وله‌ت له‌ شۆنیه‌لێک جور کونفرانس نه‌منیه‌تی
 مونیخ له‌ ئالمان یا فوروم نابوری جه‌هانی له‌ دافوس له
 سوئیسرا، ده‌رکه‌فن. دیاره‌ ئی به‌رچه‌سته‌گی سیاسیه
 به‌کروژه‌ وه‌ له‌ ناکاو شکل نه‌گرتگه، به‌لکو به‌ره‌م ره‌نج
 و خۆین- پاوه‌گه‌زدان نه‌ته‌وه‌یه‌یکه‌ ک سه‌دان ساله‌ دژ وه
 داگیرکاری و به‌رپه‌رپیه‌ت، خوه‌ئ نه‌یاده‌سوه، جه‌نگیا...
 کوردستان له‌یه‌کم داوه‌ریان، دپۆکه‌که‌ ئه‌ه‌لگه‌ردیتوه
 سه‌رجه‌نگ چالدران له‌به‌ین سه‌فه‌وی و عوسمانلیه‌کان
 له‌ ١٥١٤ز وه‌ له‌نه‌نجام ته‌وه‌ جه‌نگه‌له‌ سال ١٦٣٩ز له
 شار فه‌سرشیرین په‌یتمانیک وه‌ ناو"زه‌هاو" له‌به‌پێنا
 واژو کردیا، وه‌ ئی پروداوه‌ بیه‌ بایس له‌یه‌کترازیان
 کوردستان وه‌سه‌ر دوو ده‌سلات سه‌فه‌وی و عوسمانی
 ده‌کان.

له‌ جه‌ریان جه‌نگ جه‌هانی یه‌کم، وه‌ده‌سه‌پێشخه‌ری
 بریتانیا، فه‌رانسه‌ وه‌ رۆسه‌کان، نه‌خشه‌یک سه‌ربازی
 - سیاسی ریشیا تا تورکه‌ عوسمانیه‌یه‌کان تاروما بکه‌ن.
 له‌ژێر رۆژانی ئی پلانه، فه‌رانسه‌ و بریتانیا په‌یه‌کان له
 رۆژه‌لاتناوه‌راس وه‌په‌له‌قاژه، که‌فتن یارگیری له
 ناوچه‌که. له‌وه‌ په‌یوه‌ندییه‌ عه‌ریه‌کان و کورده‌کان
 هاندان تا دژ وه‌ ده‌سلاتداری تورکه‌کان له‌ ناوچه‌که
 بکه‌فنه‌ جه‌نگ دژ وه‌ده‌سلات عوسمانیه‌یه‌کان. هه‌رچه‌ن
 رۆسه‌کان، وه‌خاتر شوپش ئۆکتوبر ١٩١٧ له‌وه
 په‌یمانه‌که‌ چه‌ینه‌ ده‌یشت وه‌لێ ئی نه‌خشه‌پێته، په‌سیه
 مه‌زل له‌ ناکاما پانتایی ده‌سلات تورکه‌ عوسمانیه‌یه‌کان
 شیتاڵ دریاو، ئیمپراتوری تورکه‌کان کۆلکریاوه‌ ته‌پا
 تورکیه‌ی ئیمپروزی. له‌ دپۆک هاوچه‌خ ئی پروداوه‌ وه
 په‌یمان سایکس-پیکو، تومار بیه‌گه. دوو سال له‌ شوون
 جه‌نگ جه‌هانی یه‌کم به‌سته‌ریک له‌ژێر په‌یمان سیفر
 له‌ماده‌ئ ٦٢ تا ٦٤، له‌وه‌ په‌یمانه‌ گونجیا: نه‌گه‌ر ناوچه
 کوردیه‌یه‌کان یه‌ک سال وه‌ شپۆه‌ئ خودمختار له‌ ژێر
 چه‌ودیزی "کومه‌له‌ئ نه‌ته‌وه‌کان" ده‌سلات خوه‌پان
 بێ کیشه‌ وه‌پێوه‌ بووه‌ن، توانن له‌ "کومه‌له‌ئ" داوا
 سه‌روه‌خوه‌ی بکه‌ن. دیاره‌ ئی پرۆسه‌ ناراسته‌که‌ئ گورپا
 و له‌ سال ١٩١٢٣ز له‌ شار لوزان سوئیس وه‌زه‌ره‌ر

کورد" له‌ چوارچوو سنوره‌کان له‌وه‌ به‌شه‌ئ کوردستانه
 برده‌ ده‌یشت، به‌لکو له‌ هاوکیشه‌کان سیاسیه‌کان
 ناوچه‌که‌ و ته‌نانه‌ت ناوه‌ته‌وه‌ی شووندا نه‌رن.
 کورد له‌ باشوور له‌ هه‌ر پارچه‌یک زیاتر ده‌سلاته‌که‌یان
 جیگیرتره، نه‌ویش به‌ره‌م خۆین شه‌هیدان
 پێشمه‌رگایه‌تی، زێندان، سێداره، نه‌فان و هه‌له‌بچه‌س
 ک له‌جه‌ریان جه‌نگ هاوپه‌یمانان دژ وه‌ داگیرکاری
 سه‌دام حسین له‌ کویت له‌ سال ١٩٩١ز، شار و شاخ
 خروشیا- پێشمه‌رگه‌ وه‌ هاوکاری خه‌لک توانست له
 ماوه‌ئ چه‌ند رۆژا لایک له‌ باشوور کوردستان رزگار
 بکه‌ن. ئی پارچه‌ له‌ کوردستان خواروبان فره‌یک
 داشتیکه‌، هه‌رچه‌ن ئیسه‌یشه‌ یه‌به‌ش له‌ ولاتیکه
 وه‌ناو عراق وه‌لێ وه‌شپۆه‌ئ سیستماتیک خه‌ریکه
 له‌ده‌ره‌وه‌ئ ئێزاده‌ئ ئی ولاته‌ پێشکه‌فید. ئیسه
 بیه‌گه‌ ماپه‌ئ دلخوه‌شی نه‌پا گشت نیشتمانپه‌روه‌ر
 ان...

له‌ رۆژه‌لات کوردستان، دهر له‌بان هه‌مان گه‌جیگه‌نگه
 گه‌جیخوار. له‌قوناخ "مه‌شروته" ک هاوکات بی وه‌گه‌رد
 هاورده‌کردن نه‌ندیشه‌ئ ناوسینوالیزم ئێزانی، هه‌ول دریا
 نه‌ته‌وه‌ بنده‌سه‌کان ناو جوگرافیا ئێزان له‌ ژێر هژمون
 زوان فارسی، نه‌ته‌وه‌یک وه‌ناو "نه‌ته‌وه‌ئ ئێزان" بویناد
 بنێریه‌ت. زیاتر له‌ ١٢٠ ساله‌ وه‌سه‌له‌شه‌ل له‌ی پرۆژه
 رهد بوود، وه‌لێ ئی باره‌که‌جه‌ هه‌رکێز وه‌مه‌زل ناپه‌سی.
 له‌ سه‌رده‌م پاله‌وی، ته‌مام نازادیه‌یه‌کان سه‌رکوت بیه‌ن،
 حاشا له‌ نه‌ته‌وه‌ غه‌یر فارسه‌کان کریا، کوردیش جور
 هه‌میش پێشه‌نگ و پێشپه‌رو نازادیکه‌ی له‌ ئێزان له
 وه‌رانوه‌ر گشتگیرخواری و داگیرگری پانیئرانیه‌سم بیه‌ه
 ئاله‌گه‌ر.

له‌جه‌ریان جه‌نگ جه‌هانی دو‌م، کورد له‌که‌مترین
 فرسه‌ت وه‌ئێزاده‌ئ سیاسی خوه‌ئ، جاپ سه‌ره‌به‌ستی
 له‌ ١٩٤٥ز دا و کومار کوردستان له‌ شار مه‌هابد
 وه‌دنه‌یا هاورد. هه‌رچه‌ن سیاسه‌ت جه‌هانی زله‌په‌زده‌کان
 وه‌ تابه‌تی "لاپه‌نه‌براووه‌کان جه‌نگ وه‌سه‌په‌ره‌ستی
 هاوبه‌یمانان نه‌خش "عاملیه‌ت داشتن له‌ پشتیوانی
 کرتن که‌ ولاتیه‌ل ده‌سلاتداره‌ داگیرکه‌ره‌کان، کومار
 پرمییا، هه‌رچه‌ن عومر کومار نێزیک ١١ مانگ بی، وه‌لێ
 وه‌درژانی ئی ٨٠ ساله‌ جور چلچراخ پێشپه‌رینه‌که‌ره‌ له
 چوارگوشه‌ئ کوردستان گرسییه‌ت.

ده‌وله‌ته‌داگیرکه‌ره‌کان کوردستان وه‌ شپۆه‌ئ قانونی و

کورد وه‌ قازانج تورکه‌کان جیگیر بی که‌ ئیسه‌ زیاتر که
 سه‌د ساله‌ وه‌ په‌سی- جوگرافیای کوردستان له‌ به‌ین
 ولاته‌کان ئێزان، تورکیه‌، عراق و سوریه‌ په‌له‌په‌ل بیه‌گه.
 ئی به‌شبه‌ش کردنه‌ نه‌ک وه‌ره‌زاهه‌ندی کورد به‌لکو
 له‌ به‌رژه‌وه‌ندی هێژه‌ جه‌هانیه‌یه‌کان نه‌وه‌ سه‌رده‌مه‌ وه
 ده‌وله‌ته‌ تازه‌ دروسبیه‌گه‌کان په‌پێژزی کریا. وه‌بجوره
 کورده‌کان گیروده‌ئ چوارقه‌واره‌ئ جیاواز سیاسی و
 فکری بیه‌ن ک هه‌رپارچه‌یک له‌ کوردستان وه‌ناچاری
 که‌فته‌وه‌ر نه‌زمونیک ک فه‌راری، بووده‌ فارس، تورک
 وه‌ عه‌ره‌ب نه‌ک خوه‌ئ! وه‌لێ خوه‌شخه‌تانه‌ موسیقا،
 زوان، فه‌ره‌هنگ، نه‌ریه‌ت، نه‌ده‌بیات، پێشمه‌رگایه‌تی
 وه‌دیاری هۆر تاریخی دێرین، پێگری کرد له‌وه‌ کارساته‌ئ
 نامروفاپه‌تیه‌.

له‌ تورکیه‌ سیاسه‌ت سه‌ختگه‌رائانه‌ئ ده‌وله‌ت ده‌یان
 سال نکوئی له‌ زوان و شوناس کوردی، کرده‌ پێشه.
 هه‌ر ناخیز و شوپشیک وه‌ناگر و ناسن سه‌رکوت
 کرد. له‌ عراق، هاوشپۆه‌ئ ئێزان و تورکیه‌ له‌ ژێر
 ناسنامه‌ئ ئێزانی و عراقی وه‌هه‌رچه‌ ئیتمکان حکومه‌تی
 و ده‌وله‌تی خه‌ریک سه‌رپه‌وه‌ئ شوناس کورد بیه‌ن.
 عه‌ریه‌ سوویه‌یه‌کان، خویان له‌ سال ١٩٢٠ز تا ١٩٤٦ز
 له‌ ژێر قیومیه‌ت فه‌رانسه‌ "حکومه‌تداری کردن، وه‌لێ
 وه‌ده‌پندترین شیوه‌ئ حاشا له‌ بۆون کورد کردن. له
 دپۆک سوویه‌یه‌کان له‌ نیوان سالیه‌ل ١٩٤٩ز تا ١٩٧٠ز،
 ١١ کوده‌تا تومار کریاگه. وه‌درژانی ئی کرونولوژییه،
 یه‌ک که‌بیس به‌رچه‌سته‌وه‌ و په‌رپه‌نگه‌ که‌فیته‌ وه‌رچه‌وه‌-
 نه‌وه‌یش نکوئی کردنه‌ له‌ ناسنامه‌ئ نه‌ته‌وه‌ئ کورد و کو
 ده‌ستان.

پێشینان: له‌ کوتاهی هه‌ر سه‌یه‌شه‌ویک، دنیا رۆژنا بوود.
 سه‌ره‌نه‌نجام، له‌ ٢٠١١ز جه‌نگ ناوخوه‌ئ سوویه‌یه‌کان
 سه‌رکیشا نه‌پا ناسمان وه‌ کورده‌کان رۆژنافا، هه‌رزۆو له
 رۆو هیزریکخستنه‌و توانستن له‌ پیناومان و مه‌وجودییت
 خویان له‌ سه‌نگه‌ر کورداپه‌تی دژ وه‌چه‌کداره‌ عه‌ره‌به
 ئیسلامیه‌یه‌کان، داعش، تورکیه‌ وه‌ ده‌وله‌ت به‌شار
 نه‌سد، بجه‌نگییه‌ن. ئی کاراکتیره‌ له‌ کومه‌لگای
 ناونه‌ته‌وه‌ی تا ئیسه‌ پێشوازی خاسیک وه‌لێکریاگه.
 رۆژنافا توانست له‌ ماوه‌ئ که‌می، قه‌وارایک ئێداری
 وه‌ سیستیمیک تابه‌تی بخوئقی وه‌ نه‌خش گرینگیک
 داشتوت له‌ پێکخستن چه‌ینه‌ جوروانجوره‌کان ناو
 سوویه‌یه‌ دژ وه‌ داعش. یه‌کم خه‌بات و کۆئنه‌دان کورد له
 رۆژنافا، دو‌م- گورپانکاریه‌ل ناوچه‌که‌ له‌ شوون شوپش
 سه‌تاسه‌ری سوویه‌یه‌کان له‌ سال ٢٠١١ز، "فه‌زه‌یه‌"

چه‌وخشانینگ وه جمشت ئەدهیبی کرماشان و ئیلام

سارۆ خوسره‌وی

سه‌دهیل چوارم و په‌نجم مانگی وه شیوه‌ی ده‌مه‌کی "شه‌فای" وه‌دی هاتییه و له‌سه‌ده‌ی هه‌شتم وه شیوه‌ی نۆسراوه توومار کریاس و تا سه‌ده‌ی سێزده‌ی کووچی زوان نۆسین و قسه‌کردن نیشته‌جیه‌یل زاگرۆس بیهه. ئەده‌بیان گورانی ئەرا ماوه‌ی پانسهد ساڵ له‌مه‌ئوه‌نده‌یلێگ له‌وا، هه‌مه‌دان، باکوور لوپستان، سونقۆر، کرماشان، ئیلام، سنه، سلیمانی، که‌رکووک خانه‌قین، کفری، مووسل و فره‌ ناوچه‌ی تره‌ک، زوان په‌سه‌ی ئەده‌بیات بیهه.

فره‌یگ له‌ شیوه‌زاره‌یل تيمپووزی زوان کوردی له‌ وینه‌ی، هه‌روامی، زازاکی، کوردی خوارین، له‌کی و سۆزانی ریشه‌ له‌ کوردی گورانی دێرن. ئەده‌بیات نایینی یارسان، شانامه‌ی کوردی، شاعر و داستان همه‌سامی و به‌ش فره‌یگ له‌ ئەده‌بیات لێرکی، تا ناخره‌گان سه‌ده‌ی دوانه‌هم وه کوردی گورانی نۆسرایانه. هه‌رلێوا له‌ ده‌وران ئامارات نه‌رده‌لان، گورانی ده‌ور زوان په‌سه‌ی داشتیه.

ئەده‌بیات کلاسیک کوردی له‌کرماشان و ئیلام:

ده‌سپێک ئەده‌بیات کلاسیک له‌ کرماشان و ئیلام، هه‌له‌وگه‌ردی ئەرا سه‌ده‌ی هه‌ژده‌ی زایینی. شاعره‌یل وه‌ناوهدنگ شاکه و خانمه‌سۆر، له‌ ئەوه‌لین که‌سانێکن ک وه شیوه‌زار کوردی باشووری و فره‌ نزیک له‌ کوردی گۆزانی شاعر نۆسانه. له‌و زهمانه کوردی باشووری فرسه‌ت نه‌وه نه‌یاشتییه‌ بووده جمشتیک گشتگیر له‌ کرماشان و ئیلام. له‌ شوون ئی دوو شاعره‌ نزیک وه سه‌د و په‌نجا ساڵ بیده‌نگی زāl بیهه وه‌سه‌ر ئەده‌بیات کوردی له‌ باشوور خوه‌ره‌لات کوردستان.

شاکه و خانمه‌سۆر، دو شاعر یار و هاوڵ یه‌کتر بین. شاعره‌یل رهنگین و پرمانی ئی دو شاعره‌ جوور نه‌رزشیک دیرووکی و فره‌هه‌نگی کاربگه‌ری خوه‌یان له‌ زه‌ین و هۆر کوومه‌لگه‌ هیه‌شته‌سه‌ جی. له‌ ده‌وران ئەده‌بیات کلاسیک، کرماشان و ئیلام خاون شوون و لۆن تابه‌وتیه‌گه‌. ئەده‌بیات شه‌فای و ریالیستی له‌و ناوچه‌یه‌له، ده‌سپێچک ئەده‌بیات مودرن و هاوچه‌رخه. گرنگی ئی جووره له‌ ئەده‌بیات نه‌وه‌سه‌ ک ریشه‌که‌ی هه‌له‌وگه‌ردئ ئەرا فره‌هه‌نگ نه‌ته‌وه‌ی. ئەده‌بیات ریالیست کرماشان، فره‌هه‌نگ ژیار و زه‌نیه‌ نه‌وه‌یل وه‌رین په‌وايه‌ت که‌ید.

له‌ ناوین به‌ره‌مه‌یل ئەده‌بی کلاسیک کوردی له‌ ناوچه‌یل کرماشان و ئیلام، شاعر که‌سانێگ له‌ وینه‌ی خان نه‌لئام که‌نوله‌ی، شاکه و خانمه‌سۆر، مه‌لا په‌ریشان دینه‌وه‌ری، سه‌ید یاقوو مایده‌شتی

و غولام‌په‌زای نه‌رکه‌وازی، هێمان له‌ جه‌م خوه‌نه‌ره‌یل کورد خاون شوون تابه‌وتن. له‌ شوون ئی ده‌سه له‌ شاعره‌یل ئەده‌بیات کلاسیک، به‌ره‌م شاعره‌یل ناودار کرماشان، شامی کرماشانی و په‌رتوه‌ کرماشانی فه‌زای تازه‌یگ له‌ جمشت ئەده‌بی کرماشان وه‌وه‌جوود هاوردن. شاعر ئی دو شاعره له‌ رۆ زوانشیرینی، رهنگی و ماناوه تا ئیسه فره‌ترین هه‌واخوا دێرن. ئەوان توانستن وه‌ زوان کوردی په‌تی و پاراو، نه‌رزش و جاگه‌ی شاعر کوردی له‌ میلکان خوه‌یان ده‌سنیشان بکه‌ن.

له‌ شاعره‌یل شامی، دهرد و په‌نج نایه‌مه‌گان و نایه‌کسانی کوومه‌لایه‌تی، فره‌ وه‌ پووشی وینا کریاس. نه‌وه‌ زوانیک ساده، زه‌نیه‌ ژار و نه‌دار چینه‌یل بیه‌ش کوومه‌لگه‌ کلکنیشان کرد.

په‌رتوه‌ کرماشانیش وه‌ غه‌زهل "ئه‌رمه‌نی" توانست تکنیک و فورمیک تازه له‌ شاعر کوردی وه‌کار بوه‌ید ک تا ئیسه شاعریک له‌وا له‌ ناوین خوه‌ره‌یل خاون گرنگی تابه‌وت وه‌ خوه‌یه.

ئەده‌بیات هاوچه‌رخ کوردی له‌ کرماشان و ئیلام:

شاعر هاوچه‌رخ کوردی له‌ کرماشان و ئیلام له‌ رۆ فورم و ساختاره‌ دابه‌ش بوود وه‌سه‌ر دو به‌ش کلاسیک و هاوچه‌رخ. له‌ شاعر هاوچه‌رخ کوردی خوارین، شاعره‌یل له‌ ژێر کاربگه‌ری ئەده‌بیات کلاسیک شاعر نۆسانه، وه‌ل شاعر هاوچه‌رخ کوردی له‌ کرماشان و ئیلام له‌ فورم شاعر نه‌وه‌ په‌په‌وه‌ی که‌ید.

له‌ ده‌یه‌ی هه‌فتای هه‌تاوی شاعره‌یل و نۆسه‌ره‌یل کورد له‌ کرماشان و ئیلام، ئەرا گه‌شه‌داین وه‌ زوان و ئەده‌بیات کوردی، ته‌نیا پشت وه‌ شاعره‌یل شامی و په‌رتوه‌ نه‌وه‌ستن، به‌لکه‌م خوه‌یان جمشتیک وه‌رفراوان ئەده‌بی خسته‌هه‌ی ک هه‌تا ئیسه نه‌وه‌ جمشته وه‌رده‌وامه. شاعره‌یل که‌لک له‌ ئەده‌بیات فۆلکلۆر و ئەده‌بیات مودرن جه‌هان وه‌رگرن و به‌ره‌مه‌یل خوه‌یان وه‌ زوان کوردی چاپ و بلآوه‌کهنه‌.

سه‌ئید نه‌اده‌تبان و عه‌لی نۆلفه‌تی جیا له‌وه‌ له‌ شاعر کلاسیک خاون نه‌زموون، هاووه‌خت توانسته‌ له‌ پۆ شاعر نه‌وه‌، نوورین و سه‌رنج به‌رده‌نگه‌یل شاعر کورد نه‌وه‌ز بکه‌ن و هه‌واخوای فره‌یگ ئەرا شاعر کوردی له‌ باشوور خوه‌ره‌لات کوردستان په‌یا بکه‌ن.

جیا له‌ شاعر و داستان مودرن کوردی، که‌سانیک له‌ وینه‌ی عه‌باس جه‌لیلیان، ژیار جه‌هانفهرد، سیامه‌ک نه‌جه‌فی، فه‌ره‌اد عه‌زتیزاده، بێهروو چه‌مه‌ن نارا، عه‌لی په‌زا که‌له‌پور، له‌ زه‌مه‌نی مینه‌وانی و گرده‌وکردن ئەده‌بیات ده‌مه‌کی و شانامه‌ی کوردی گورانی گام فره‌ کاربگه‌رنگ هه‌لگرده‌ن. ئەوان

توانسته به‌ش فره‌یگ له‌ نه‌فسانه، به‌یت، مه‌ته‌ل، به‌ند پێشینان، لایه‌لایه‌ و فره‌هه‌نگ وشه‌ی کوردی چاپ و بلآوه‌کهنه‌وه‌.

له‌ ناو چه‌ن ساڵ وه‌رین، به‌شیک له‌ نۆسه‌ریل دیار کرماشان و ئیلام رۆ هاوردنه‌سه‌ نۆسان رومان کوردی. رومان "سنوور بۆ سا"ی ژیار جه‌هانفهرد یه‌کی وه‌ به‌ره‌مه‌یل ئەده‌بییه ک جیا له‌ گرنگی ناوه‌رووک رومانه‌که، له‌ رۆ زوانه‌ توانسته‌ ده‌له‌مه‌نی و وه‌رفراوانی شیوه‌زار کوردی خوارین بخه‌یده وه‌رچه‌و خوه‌نه‌ره‌یل کورد.

چالاکه‌یل ئەده‌بی کرماشان و ئیلام، له‌ ده‌سپیک کار ئەده‌بیان، له‌ گوفا ره‌یل «ئاویه‌ر»، «سروه» و «ئاوینه» نه‌زموون ئەده‌بی خوه‌یان نیشان دان.

په‌یوه‌ندی شاعره‌یل و نۆسه‌ره‌یل کرماشان و ئیلام وه‌گه‌ره‌ ناوه‌نده‌یل ئەده‌بی و فره‌هه‌نگی له‌ شاره‌یل تره‌ک روه‌ژه‌لات کوردستان و ناشانیان وه‌گه‌رد شاعره‌یل و نۆسه‌ره‌یل گه‌وره‌ی کورد بیسه‌ بایس دلگه‌رمی و مه‌یله‌واری فره‌تریان وه‌ زوان و ئەده‌بیات کوردی.

فره‌یگ له‌ شاعره‌یل هاوچه‌رخ ئی دیاره‌ باس له‌ کاربگه‌ری شاعره‌یل ناودار کورد له‌ وینه‌ی شیرکۆ بیکه‌س، عه‌بدوللا په‌شیو و له‌تيف هه‌لمه‌ت که‌ن.

ئەه‌نجام:

له‌ جمشت ئەده‌بی ده‌یه‌ی هه‌فتا تا ئیسا سه‌دان به‌ره‌م له‌ وینه‌ی شاعر، داستان، رومان، مینه‌وانی و ته‌رحمه‌ چاپ و بلآوه‌ بینه‌سه‌وه‌.

نۆسین وه‌ زوان کوردی و که‌لکوه‌رگرتن له‌ رۆنۆس کوردی له‌لای به‌ش وه‌رچه‌وینگ له‌ چالاکه‌یل ئەده‌بی کرماشان و ئیلام سه‌قامگیر بیهه. شاعره‌یل و نۆسه‌ره‌یل کرماشان و ئیلام، باوه‌ر دێرن نۆسان وه‌ زوان کوردی، توانند ته‌قلایک بوود ئەرا پارێزین هوه‌به‌ نه‌ته‌وه‌ی له‌ وه‌رانه‌ور سیاسه‌ت ئاسیمیلاسیون زوانی و فره‌هه‌نگی له‌ کرماشان.

شاعره‌یل کرماشان و ئیلام، شاعر وه‌ ده‌روه‌چینگ زانن که‌ په‌نج و ناره‌زوو نۆسانه‌کان وینا بکه‌ی. ئەوان جیا له‌ لایه‌ن دلداری و رومانیسی، وه‌ نوورینیک فه‌لسه‌فیانه‌ مامه‌له‌ وه‌گه‌رد دنیای شاعرا که‌ن.

سه‌رچه‌وه‌:

- زبان و ادبیات کردی - دکتر بختیار سجاد - از ادبیات کلاسیک و فولکلور تا شعر معاصر کردی- ژیار جه‌هانفرد - مقاله‌ی، شاعران عشق و رنج و بلوط - جلیلاهنگر نژاد - ئەده‌بیاتی کلاسیک و هاوچه‌رخ کرماشان و ئیلام- سارۆ خوسره‌وی

مینه‌وانی له‌باره‌ی دیرووک ئەده‌بیات کوردی، ناتهام مینید، نه‌گه‌ر سه‌رنج نه‌خه‌یه‌ده‌ سه‌ر جمشته‌یل فره‌هه‌نگی و ئەده‌بی باشوور خوه‌ره‌لات کوردستان.

ئەده‌بیات یارسان، به‌ش گه‌پ و گه‌وره‌یگه‌ له‌ ئەده‌بیات کوردی گورانی. ئی ئەده‌بیاته له‌ سه‌ده‌یل هه‌فتم و هه‌شتم کووچی، وه‌ شیوه‌ی ده‌مه‌کی و سینه‌ وه‌ سینه‌ هاتییه‌ و له‌ شوونی له‌ ده‌فته‌ره‌یل یارسان توومار کریاس. ئەله‌ت پێشینیه‌ی برێگ له‌ که‌لامه‌یل یاری هه‌له‌وگه‌ردی ئەرا سه‌ده‌یل چوارم و په‌نجم کووچی. ناخرین ده‌وره‌ی ئەده‌بیات که‌لامی یارسان تابه‌وته‌ وه‌ سه‌ده‌ی دوانه‌هم که‌ وه‌ ده‌وران سه‌ید براکه‌ی گوران وه‌ناوبانگه‌.

ئەرا نه‌وره‌سین له‌ ئەده‌بیات یارسان، هه‌وه‌جه‌ وه‌ خوه‌نستن که‌لامه‌گان ئی نایینه‌ دێرم. هه‌رلێوا فره‌ بایسته‌س ک شانامه‌ی کوردی گورانی و ئەده‌بیات شه‌فای ناوچه‌یل ئیلام و کرماشان وه‌ شیوه‌ی گشتی تاوتۆ بکریه‌ن.

په‌مز و راز و نماده‌یل نوستوروه‌ی یارسان و گوران له‌ کرماشان و ئیلام، توانند به‌یانگه‌ر دابونه‌ریت دێرن نه‌ته‌وه‌ی کورد و پێشینیه‌ی ئەده‌بی زوان کوردی بوود. له‌ ده‌رۆن ئەده‌بیات شه‌فای تو توانند وه‌گه‌رد پالئه‌وانه‌یل نه‌فسانه‌ی ناشنا بیت و تابه‌وته‌ندیه‌یلیان بکه‌یته‌ ده‌سپێچک ئەده‌بیات هاوچه‌رخ کوردی.

جمشته‌یل نایینی زاگرۆس، سه‌رچه‌وی فره‌چه‌شنی فره‌هه‌نگی و ئەده‌بی بینه، ک یارسان یه‌کیکه‌ وه‌ نه‌وه‌ جمشته‌یه‌له‌ پیر و زانایه‌یل یارسان، نه‌رکان و ده‌ستوروات نایینه‌که‌یان وه‌ شیوه‌ی شاعر که‌لام دانانه. ئی کلامه‌له‌ تا ئیسه له‌ لایه‌ن باوه‌رپه‌نده‌یل یارسان پارێزنیانه. که‌لامه‌کان له‌ رۆ دیرووکی، فه‌لسه‌فی، عرفانی، نایینی و نوستوروه‌ی تاوتۆ کریانه، وه‌ل هێمان شوون و لۆن ئەده‌بی که‌لامه‌کان هه‌لاچی نه‌کریانه. ئەرا ناشنایی و نه‌وره‌سین له‌ نماده‌یل نوستوروه‌ی نایین یاری، بایسته‌ش شیکاری ئەرا که‌لامه‌کان بکریه‌د.

ئەده‌بیات گورانی:

فره‌یگ له‌ مینه‌وانه‌یل زوان و ئەده‌بیات کوردی، باوه‌ر دێرن ئەده‌بیات گورانی له‌

ZAGROS

Publishing by Democratic Party of Iranian Kurdistan

NO: 6 26 May 2026

www.kurdistanmedia.com

info@kurdistanmedia.com

www.kurdch.tv

Yahsat @ 52.0 East . Frequency : 11420

Polarisation : Vertical

Symbol Rate : 27500 . FEC 3/4

Eutelsat 8 West B at 8.0 . Frequency: 11637

Polarisation: Vertical . Symbol Rate: 27500

ئاگر به سیگ ک نیهوده ناشتی

برایم لاجانی

وهرگیت: هاوار لهک

ئهو چشته ک سالانینگ فره جوور هه ره شه و مهترسی بامی کرباد، ئیسه راس دهرچی و هاتیه دی. ئیران جارنگ تر کهفته ناو قهیرانینگ قوئل و گشت لایه نه. قهیرانینگ ک ناگام راسه و راس سیاسیست ئایدۆلۆژیک و نازاوه گپزانه و نابه پرسانه ی رژیم کۆمار ئیسلامیه له دریزه ی چوار دهه ی وهر چه ئیسه.

له مانگ ژوئهن سال ۲۰۲۵، دهزگا و بنکه له نه تۆمئ فۆردۆ، نه ته نهز و ناوهندهیل تریگ پیتاندن یۆرانیمۆم له نه سفه هان، کفتنه وهر په لامار نيزامی نه مریکا و ئیسرا ئیل. دۆای نه وه، ئیران نه پاری ماوه یگ وه پوآنهت کفته ناو نارامیگه و. نارامیگ ک وهر چه نه وه ک نیشانه ی سه قامگیری بوو، جوور ناو پریگ له ناوبه یین دۆای جهنگ تیه ده وهر چا و. دۆای نه وه له بیست و هه شته م فیبریوهر سال ۲۰۲۶، سه ره له نوو جهنگیک تازه هه لگیرسا.

ئهو ئاگر به سه، ئیچۆره ک دیاره، وهر چه نه وه ک پئکه و تنیگ سیاسی بوو، جوور پاشه ک شه یگ ناچار ی حه سا و کره ی ئید. هه ره ئه وچۆره ک خومه یی له تاوسان سال ۱۳۶۷ ی هه تاوی، پریار نامه ی ۵۹۸ ی وهر ژیر ناو مه سله حهت و قازانج ئیسلام و رژیم کۆمار ی ئیسلامی قه بوول کر د، ئیسه ییش رژیم هه ول ده یین نه وه ئاگر به سه جوور سه ره کفتن ناو بوه یین.

ئیه سه هه ره نه وه ده سه لاته ک ئیران خسته ناو جهنگه و، توائ نه وه ئاگر به سه کاتییه بکه یده سه ره کفتن نه پاری خوه ی. ئی قسه یله نه ک هه ره راس نین، به لکۆو فره تر مه سره ف ناو خۆبی دیرن نه پاری رژیم، رژیم له ئی پئیه توائ شکست و لاوازیه ییل خوه ی بشار ئنده و. ایران له ئی جهنگه نه سه ره کفتیه و نه سوئج و ناشتیگی ش هه س. ئیران ها ناو قهیرانینگ قوئل و گشت لایه نه، ئابلقه ی

دهره کی ک بان بناخه ی قازانج و مه سله حهت خه لک ئیران بوو. ئی دۆخه وه گشتی شیبوی تاوسان سال ۱۳۶۷ در ئندن. نه وه خهتیش رژیم دۆای سالانینگ درۆشم دان، یه کدغه پاشه ک شه کرد. به لآم دیمین ک پاشه ک شه ی نيزامی و ئاگر به سه، نه یوه مدووی نازادی سیاسی. پاس وه پئچه وانه وه، رژیم ده س کرد وه سه رکوت کردن خه لک و هیزه ییل نازاد یخواز و حزیب و پئخرا وه ییل سیاسی و پئشه یی. کۆمه لکۆوی له زیندانه ییل خسته یی. شکست خوه ی له دهره وه، وه سه رکوت کردن خه لک قه ره بوو کر ده و.

باید بزانیمن ک کۆتایی زۆرداری وه خوه ی نیه وده سه ره لآدان دمۆکراسی و نازادی. نازادی و دیمۆکراسی پئویست وه کار و خه بات و خۆپئکخستن و هاوکاری و بهرنامه ی پروون دپژئد. ره وتیگ له ئیچۆره، پئویست وه به ره یگ نیشتمانی و دیمۆکراتیک دپژئدن، پئویست وه فره ره نگ دیمۆکراتیک و دلفراوانی و بهر پرسیاره تی دپژئدن. ئیران دۆای کۆمار ی ئیسلامی نه بایس بوودنه مه یدان تۆله و رق و توندوتیژی. ئیران داها توو بایس له سه ره بناخه ی دادپه ره وری سه ره دم، ماف شارۆمه ندی و یه کسان ی نه پاری گشت هاو لآنیه ییل، ناشتی نیشتمانی، وه لآمه در بۆن تاوانبار هیل، دابین کردن ماف و نازادیه ییل خه لک و ماف گشت پئکها ته ییل نه ته وه یی و مه زه به یی دابمه زبه ی ئید.

وهخت نه وه سه گشت هیزه ییل نازاد یخواز و دیمۆکراتیک یه کدغه هاوار بکه ن: ئیران بایس دهران سه رکوت و زه بر وه زه نگ ناو خۆبی و نازاوه گپزی دهره کی بئیلئده جی. نه وه ییش ته نیا وه ختیگ ئیمکانی هه س ک ئی رژیمه برمئید و رژیمیگ دیمۆکراتیک بایده سه ره کار.

ئاگر به سه نه گه ره نه وده ناشتی و گۆرانکاری سیاسی و سیستما تیک، ته نیا بووده سه ره تای جه نگیگ تر. به لآم نه گه ره کۆمه لگه ی مه ده نی و هیزه ییل دیمۆکرات و نازاد یخواز ئیران بۆن ئی دۆخه بکه نه خال وهر چه رخانیک گه ورا له سیاسهت، رهنگه نه وه ئاگر به سه له زرۆکه بوودنه سه ره تای کۆتایی نه وه دهرانه ک فره تر له چوار دهه یه سه رکوت و زه بر وه زه نگ و زۆرداری و جهنگ و مه یینه تباری له سه ره مه ردمه گه مان زال کر دیه.

ئابووری و بازرگانی ها بان، وه ده یان جوور سزای سیاسی و دیپلۆماسی و ئابووری له لایه نه ته وه یه ککر توه ییل، نۆروویا و نه مریکا و خسته سه بان ئیران. کۆمه لگه ی ئیران سه رکوت کره ییدن، ژینگه وهره و وئیرانی چوودن، هه زاری و نه داری و گرانی و ناوسان جوور دیوزمه ده س خسته سه گه روو خه لک. پئکاریگ گه ورا و ملیونی گشت ئیران گر تی، نازادی بوونی نییه و خه لک وه ناو تاریکی دیجیتالی سه ره گیر خوار دنه.

ئهو ئاگر به سه هه یچ کام له کیشه ییل چاره سه ره نه کر دیه. مه سه له ی بهرنامه ی نه تۆمئ ئیران، توانای مو شه کی رژیم، نه قش رژیم له ناوچه گه، بۆن داروده سه ته نیابه تیه ییل رژیم، ئاسایش که ندا و، ته نگه ی هورمز، بایکۆته ییل، ئابلقه ئابووریه ییل، پاره و سامان ئیران ک له دهره وه ده س وه بانئان گیر بایئد، پرسی پشکینی ده زگا ناوه کیه گان که لایه ن نازانس وزه ی ناوه کی، هیمن چاره سه ره نه کریان.

له دۆخیک ناوا هیزه ییل نیشتمانی و دیمۆکراتیک بایس بوونه خاوه ن ده نگیگ سه ره وه خۆ و زو لآل. نه وان بانس ده نگ کۆمه لانی خه لک بوون نه ک رژیم ئاخو ندی. نه وان باید پئگی سییهم هه لپژئرن.

پئگی سییهم ته نیا پئگی رزگاری و نازادی ئیران و کوردستانه. یانی نه جهنگ و نه زۆرداری و سه ره پۆیی. یانی ئیپه رین نه پاری ئیرانی و کوردستانینگ گ نازاد و دیمۆکراتیک و سیکۆلار. ئیرانینگ ک وهل دنیا و هاوساکانی له ناشتی و سوئحدا بوو. پئگی سییهم بایس بان چه ند بنه مای سه ره کی دابمه زبه ی ئید: حه ق حاکمییهت خه لک، جیاوازی دین له ده ولت، دابین کردن مافه ییل مرۆف، یه کسان ی ژن و پیاو، لآدان جیاوازی و هه لآواردن سیاسی، مه زه به یی و نه ته وه یی له بان نه ته وه ییل ئیران، نازادی زیندانیه ییل سیاسی، سه ره به خۆبی ده زگای قه زایی، هه لپژاردن نازاد، سیاسه تی

دئی لوران

مهسعود نادری

ساله ئی مرو بیه و پئنگ له مینه وانه گان در ئیژای مئزوو شارستانیه ته گه ئی به نه دوویاوه ئه پرا هه شت تا ده هه زار سال وهرین.

دئی لوران له بار ناوه وایه و ناوچه یه گی گه رمه سیریه و ده یشته و له چه و ناوچه ییل تر ئیلام گه رمه.

له ئه هواز و مه رز عه راق نزیکه و دوو چه م مه بیه و دوو روویج نزیکه و له کشت و کال ناوچه گه ره ول وهر چه ویگ دپژئ. گه نم، جوویه، بزنج، سه وزی و خورما له فره ترین بهر و بوومه گانیه. گوئومه ییل ناو گه رم و زلقاوه ییل له جهن و لیقاو که نه پرا نه خوه شیه ییل پوسی و خرپئیکه گان قازانج دپژئ و هه رنیچووره مه پروو و نه شکسه ف شه م

دیلوران یه کیگه له گرنگترین و گه وهره ترین شارستانه یل باشوور ئۆستان ئیلام. هه م له بار پانابیه وه و هه میچ له بار مئزوویه و مه رزیه و فره جی سه رنجه.

مه ردم دئی لوران ناوئ ها خوه یه و، فره تر مه ردمه گه ئی کورد مه لکشای، لوپ و لکن و چه ن بنه ماله ئی عه ره بییش هه ن، و وه کوردی نه پراسان قسه که ن. بنه وای کۆمه لآیه تی بنه ماله یی و که س وکاریه تیه. دئی لوران له کوونه ترین ناوچه ییل باشوور روژه لات کوردستانه. ئاسار مئزووی ته په «عه لی کوش» نیشان ده ئی که جی ژیان هه زاران

شه مه کوره گان ره ول فره وهر چه ویگ له توربست ناوچه گه دپژئ. کشت و کال، چووداری، نه فت و گاز و بازرگانی له ئابووری نه و ناوچه سه که وه داخه و مه ردم دئی لوران له نه فت و گاز و بازرگانیه گه ئی بئ به شن و کشت و کالییش وه زامهت و ره نج فره وه پئوه چوو. له شه پ ئیران و عه راق وه گشتی کاول بی و مه ردم فره یگ کوشیانو زامدار بین. هه شیمهت دئی لوران له سه د هه زار نه فهر داسه بان.